

Nr 789

Av herr Nilsson, Ferdinand, och herr Carlsson, Eric, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition nr 144, med förslag till af-
färstidslag.*

(Lika lydande med motion nr 965 i Andra kammaren)

I proposition nr 144 till innevarande års riksdag framlägges förslag om *affärstidslag* vars konsekvenser kan befaras gynna de stora affärsföretagen, de starkt utgrenade butikskedjorna och kioskföretagen. För de anställda i dessa företag liksom för småföretagare inom handeln m. fl., liksom för de människor i glesbygder och förorter som är hänvisade till småbutikerna, ligger saken otvivelaktigt annorlunda till.

Beträffande de anställda är verkningarna av att tiden för butikernas öppethållande utökas en besvärlig sak. I yttrande av Handelsanställdas förbund anföres tvivel angående möjligheten för de anställda att hävda sig på facklig väg och utan verksamt stöd av butikstängningslagstiftningen. Över huvud taget är endast cirka 55 procent av de handelsanställda fackligt organiserade och förbundet säger sig hysa oro för framtiden om möjligheten att avtalsvägen främja de handelsanställdas krav exempelvis när det gäller oönskade arbetstid. Detta blir mångenstädes aktuellt när i princip lagen tillåter att butiker får hållas öppna sex veckodagar mellan kl. 8 och kl. 20.

Beträffande glesbygdernas och förorternas folk och deras tillgång på närbelägna butiker är läget redan nu mångenstädes besvärligt nog. Det är därför att beklaga att den föreslagna lagstiftningen så hänsynslöst går på en linje som till sina verkningar uppenbarligen gynnar varuhusen och storkedjeföretagen och den butiksutslagningspolitik som de med redan fruktansvärd framgång bedriver.

I lokaliseringssammanhang har ofta med rätta framhållits vad det betyder för en glesbygd att en butik försvinner. Även för många större tätorter eller förorter av stadskaraktär är detta att sakna mindre specialbutiker eller i allmänhet närbutiker ofta mycket kännbart. För den som är bunden av arbete, kanske med längre restid mellan hem och arbetsplats, för husmödrar med småbarn och inte minst för många äldre är det av värde att inte ha så långt till de butiker där de har att göra nästan dagliga inköp. Även ur trivsel synpunkt är det för många en svår förlust när den närbelägna butiken, som samtidigt särskilt för gamla och ensamma varit en träffpunkt, tvingas att lägga ned.

Så har redan i stor utsträckning skett. Enbart inom livsmedelsbranschen upphörde 1963 1 600 butiker (netto) och en prognos av detaljhandelns utredningsinstitut beräknar för åren 1964—1970 en minskning av butikernas antal med 18 200, varav ungefär hälften enbart livsmedelsbutiker. Mer än hälften av hela nedgången i antalet butiker avser familjebutiker — som således är en klart urskiljbar grupp — och därefter största gruppen utgöres av andra småföretag. I viss mån som en konsekvens av en sådan utveckling torde kunna betraktas att även ett storföretag som Konsum anser sig kunna försäkra sin service gentemot allmänheten genom att genomföra och fullfölja en minskning av sina butikers antal från 4 479 år 1964 till 1 600 år 1970. Det är sålunda fråga om en mycket betydande nedgång i den service som kommer allmänheten till del. Det kan betvivlas att storföretag av olika slag kunnat ge sig på att handla så, om man icke räknar med en successivt fortsatt butiksöd inom den enskilda småhandeln. Man har ofta startat filialer som konkurrerat ihjäl småföretag på orten och sedan dragit in filialen.

I anknytning till föreliggande utredning (SOU 1965: 38, 39) understrykes i propositionen att de långa avstånden och köandet i varuhuset kommer att bli ett allt större problem, särskilt för ett starkt ökat antal åldringar och förvärvsarbetslösa kvinnor. Detta gäller ej blott glesbygderna utan även i samma grad växande tätortsbebyggelser, i synnerhet i storstadsregionernas förorter.

Bestämmelser om butikernas stängningstider begränsar en ohämmad konkurrens och ger därmed familjebutikerna en bättre möjlighet att bestå. På samma sätt innebär en utökad affärstid en fördel för storföretag med övertids- eller skiftarbetande personal. I propositionen framhålls i flera sammanhang att de affärer (t. ex. kiosker) som undantages från lagen har en »privilegierad» ställning i konkurrenshänseende. På samma sätt skulle andra företag kunna få en förbättrad möjlighet att bestå till gagn för allmänheten i konkurrens med affärshus och storkedjor, om de beviljades samma förmån. Här kommer en berättigad hänsyn till de affärsanställda in i bedömningen. Annorlunda ligger det till om man ger samma möjlighet åt de hotade familjeföretagen, som bedrivs av innehavaren och hans familjemedlemmar med endast ringa hjälp av någon kanske deltidsanställd medhjälpare.

Rimliga skäl talar för att i sådana företag innehavaren och hans familj skall ha rätt att ha öppet när han vill och anser det erforderligt. Det är till uppenbart gagn också för allmänheten att så skall få ske. Därigenom öppnas möjlighet för att begränsa användning av dispenssystemet enligt lagförslaget § 2. Detta förenklar systemets tillämpning och är även till gagn för storföretagens affärsanställda.

Med hänsyn till det anförda vill vi förorda att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 144 måtte beakta läget för den allmänhet som hårt drabbas av en fortskridande butiksöd i fråga om småbutiker, närbutiker m. fl., ej blott i glesbygder utan också i tätorter, städernas förorter o. s. v.

Likaledes förordas att de svårigheter som ett utsträckt öppethållande av de stora företagens butiker innebär i samband med dispensgivning härför beaktas.

I överensstämmelse härmed yrkas,

dels att dispensgivningen för öppethållande av de stora företagens butiker enligt affärstidslagens § 2 måtte handhavas restriktivt för tillgodoseende till någon del av synpunkter anförda av Affärsanställdas förbund,

dels att försäljningen från s. k. familjebutiker med ingen eller endast ringa anställd arbetskraft utöver familjemedlemmar undantages från bestämmelser om affärstid.

Förslag till ändrad lagtext bifogas.

Stockholm den 22 november 1966

Ferdinand Nilsson (cp)

Eric Carlsson (cp)

i Kungsängen

**Förslag
till
affärstidslag**

§ 2.

Vanlig affärstid är vardagar mellan klockan 8 och 20.

Om det för särskilt fall är påkallat med hänsyn till allmänhetens intresse skall kommunens styrelse eller nämnd som utses av fullmäktige i kommunen medge affärstid utöver den vanliga *dock att beträffande försäljning från större affärsföretag med hänsyn till de affärsanställda sådan dispens må meddelas endast restriktivt.*

§ 3.

Från lagens tillämpning undantages — — — — —

9. *Försäljning som handhaves av affärsinnehavare huvudsakligen med hjälp av egna familjemedlemmar och med biträde endast i ringa omfattning av annan anställd personal.*

----- denna lag.
